

ODKUPICIEL (208) *sb m*

o jasne; -ciél (3), -ciel (2); -ciél *BiałKat* (2); -ciel *Mącz*; -ciél : -ciel *OpecŻyw* (1:1); -ciel-.

sg *N* odkupiciél (61). ◇ *G* odkupiciela (27). ◇ *D* odkupicielowi (10). ◇ *A* odkupiciela (34).
◇ *I* odkupicielem (27); -em (2), -(e)m (25). ◇ *L* odkupicielu (9). ◇ *V* odkupicielu (38). ◇ *pl G* odkupiciel(o)w (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w. (z Cn).

Ten, kto wybawia kogoś od jakiegoś zła; redemptor Mymer¹, Vulg, PolAnt, Calag, Calep, Cn; liberator Mącz; salvator Calag; assertor, vindex libertatis Cn (208) : Redemptor. Erlofer. Odkupiciel. Mymer¹ 3v; Mącz 191b; Calep 902a.

a. *O Bogu Ojcu [w tym czyj (14): pron poss (10), ai poss (3), G pron (3) (w tym: pron poss i ai poss (2))] (16) : Odkupiciel ich mocny: Pan wśzech załtępow imię iego ładem będzie bronił rzeczy ich Leop Ier 50/34, Is 48/17, 49/7; Y przydzie odkupiciel do Syonu y do onych ktorzy fię nąwraciaią od złości w Iákobie/ mowi Pan. BibRadz Is 59/20, Is 48/17, 54/5, 8; To mowi Pan Bog Krol Izraélow y odkupiciel iego Pan załtępow SarnUzn E3, E3; CzechRozm 9, 133; Y wípomionęli/ że pan ich iest zbawicielem/ Ze bóg ze wśzech nawayłzy ich odkupicielem. KochPs 116; CzechEp 271.*

Szeregi: »Ociec, (i) odkupiciel« = Pater, redemptor PolAnt (2): Ty Pánie iestęś Ociec nález/ y Odkupiciél nález. BiałKat 6; BudBib Is 63/16.

»zbawiciel i odkupiciel« (1): y dozna wśelkie ciáło zem ia Iehowá zbawiciel twoy y odkupiciel twoy [quod ego Dominus salvans te, et redemptor tuus] mocarz Iáhákowow. BudBib Is 49/26.

b. *O Mojżeszu (2) : Tegoć Moyzełzá [...] Bog książęciem y odkupicielem połał przez rękę ániola który mu fię vkazał we krzu. WujNT Act 7/35, s. 422 marg.*

c. *O Chrystusie czyniącym zadość za ludzkie grzechy swą męką i śmiercią na krzyżu [w tym czyj (147): pron poss (110), G sb i pron (37)] (187) : OpecŻyw 11, 37v; y narodzy fyą w dnyach oštatecznych łz panny zydownky bog y czlouyek odkupyczyel PatKaz III 103; RejPs 189; SeklKat R2; Bo iłcie wiem że Odkupiciel moy żyw iest/ á w oštateczny dzień że mam powłthác z źemie Leop Iob 19/25; BibRadz Gen 3 arg; BielKron 178v, 467v; A iż Sin Boży iest y Krolem Izraélkim/ on iest właściwy Odkupiciel/ on Bog Sábbáot SarnUzn E3, E4 marg; RejPos 2, 221v, Ooo3v; RejPosWiecz² 93 [2 r.]; BiałKat 346; GrzegŚm 3; KuczbKat 120; WujJud 176; RejPosWstaw [21³], 111; BiałKaz D4v; CzechRozm 106; KarnNap E2; Calag 437a; SkarŻyw 82, 358, 393, 542; IEzus mu imię dáli/ boć iest nález Zbawiciel/ dla tegoć fię národził/ áby nas wyfwbodził/ wierny Odkupiciel. ArtKanc G9v; GrabowSet H; bo to Izáiałzowe mieśce/ o nálezym odkupicielu S. Ian wyłožył. LatHar 246, 335, 479, 486, 511, 566, 579, 589; WysKaz 25, 27; SiebRozmysł B3, C, Cv, F; SkarKaz 457a, 608b; Przepátrzymy fię dobrze Iudałzowi: onci to Iłzkáryotowic: onci to izmiennik co miłtrzá fwego tąrgował/ co kupczył odkupicielem KlonWor ded **2v.*

W połączeniu z imieniem Chrystusa lub innymi jego określeniami (59): Chwála czełtz ij fláwa bądź tobie krolu kriłte odkupicielu OpecŻyw 72, 153v; PatKaz II 48v; TarDuch A8, D4v; BielŻywGlab nlb 8; Mowi Prorok z perfony otzczow żadaiających przilżcia na świat pana Iefuła odkupiciela. WróbŻołt aa2v; RejPs 97,130v; SeklWyzn 2, B, b2v, D, g2v; SeklKat D2, D3, N3v; KrowObr C, 2v, 11v, 98, 151v; BibRadz II 59c marg; BielKron 138; HistRzym 94v; RejPos 63, [344]v; RejPosWiecz²

94v; *CzechRozm* 49v; *KarnNap* D4, E3, F; *SkarŻyw* 70, 429; Chwalimy cię OYcze nas wńzech łtworzyćielu/ R. Chwalimy cię SYnu náfz odkupićielu *ArtKanc* K14v, L2; *LatHar* 34, 44, 86, 172, 224 (18); *SarnStat* 4, 1086, *SiebRozmyśl* B2; *PowodPr* 17; *SkarKaz* 162b.

W *połączeniach szeregowych* (28): Wezrzy na mię mily człowiecze/ [...] bom ci iá ieft twoy oblubienietz iedyny/ łtworzyciel ij odkupićiel łaskawy a vbogi *OpecŻyw* 141; *RejPs* 146v; *MurzNT* A4; *KrowObr* 147, 154v, 218v; *RejAp* 28, 54v, 68v; *RejPos* 106v, 223v, 246, 272v, 286v, 343v, [344]v; *RejPosWiecz*² 92; *RejPosWstaw* [143³]v; *CzechRozm* 58; zbłądziłem [!]: [...] Bogá Pána y łtworzyćielá y odkupićielá mego odftąpiwłzy: do czártá nieprzyaciela iego [...] przyftalem. *SkarŻyw* 172; *CzechEp* 313, 338; *LatHar* 143, 239, 352, 355; *WujNT* 693; *SkarKaz* 4b.

W *charakterystycznych połączeniach*: człowiek odkupiciel (2); jedyny (jeden) odkupiciel (8), łaskawy (nałaskawszy) (3), miłościwy, namilszy (6), narodzony, niewinny, (jest) obiecany (2), ostateczny (ostatni) (3), prawy, święty, ubogi, wierny, wiernych, własciwy, żyw (jest) (żywie) (6); cześć odkupiciela (2), krew (3), krzyż, matka (2), męka, narodzenie (2), ociec, pogrzeb, przyście, śmierć, uczeń, zasługa, zmartwychwstanie; miłość ku odkupicielowi, wdzięczność; odkupiciela chwalić, figurować, miłować, obrazić, odstąpić, oglądać, porodzić, (za)przec się (2), przeklinać, przywieść; (u)wierzyć w odkupiciela (4); za odkupiciela naznaczony; kupczyć odkupicielem, zwać; weselić się z odkupicielem; słyhać o odkupicielu; stanąć przy odkupicielu; odkupion w odkupicielu, rozkochać się.

Wyrażenia: »odkupiciel dusz(e)« (2): DZiękuję tobie namiłościwłzy Pánie odkupićielu dułz náfzych (Iezu Chryfte) *LatHar* 224, 143.

»odkupiciel narodu (a. rodzaju, a. plemienia ludzkiego), ludzi (a. człowieka)« [szyk 12:1] (11:2): *OpecŻyw* 153v; *PatKaz II* 53; *PatKaz III* 103v; *BielŻywGlab nlb* 8; *RejPos* 55; y ták fię dał widzieć/ iłz poznác mogł że to był odkupićiel rodziáu ludzkie⁸⁰/ Bog y człowiek Chryftus Iezus *SkarŻyw* 101; *LatHar* 238, 341, 354, 395, 428; *SiebRozmyśl* B2; *PaxLiz* E2.

»odkupiciel (wszego) świata« (14): *PatKaz II* 20, 48v, 58, 74, 85; Synu odkupicielu łwiata Boże łmiłuy łie nad nami. *TarDuch* A8; *BibRadz II* 59c marg; *LatHar* 86, 172, 355, 500, 502, 525; Nákoniec vpominki oddali Bozkie y krolewłskie y odkupićielowi łwiátá godne. *SkarKaz* 520a.

Szeregi: »baranek a odkupiciel« (2): w ktorým [bóstwie] też oglądáią y onego Báránká łwego á odkupićielá łwego. *RejAp* 186, 129v. [Ponadto w *połączeniu szeregowym 1 r.*]

»Bog abo odkupiciel« (1): iż to dziwna rzecz miáła być ku rozumowi [...] / iżby człowiek ná łwiecie národzony/ ielzche w thák vniżonym łtanie/ miáł być rozumian być Bogiem ábo odkupicielem *RejPos* 16.

»Jezus albo odkupiciel« (1): izałz tu nie iáńnie wyznawa/ że ten IEZVS álbo Odkupiciel/ iákoś łlyłzał v Ezáiałzá/ nie ielth okromia tegoż Bogá/ to ielth/ ieden z nim. *SarnUzn* E4.

»Pan a (i) odkupiciel« (19): *RejPs* 80, 109v; Wierzę tełz w Iełufa Chryftuła/ łyna bożego iedynego/ pana y odkupiciela náłzego. *SeklWyzn* B, b2v, g2v; *SeklKat* O2v; *MurzHist* C2; Czemułz wńzędzi piłmo łwięte zowie tego Pána á odkupićielá náłzego tym Báránkiem? *RejAp* 52,99v, 117v; *RejPos* [77]v, 78, [108]v, 110v, [137], 186v, 231v; *CzechRozm* 198; *CzechEp* 73. [Ponadto w *połączeniach szeregowych 9 r.*]

»stworzyciel (a. twórca) i (a) odkupiciel« (15): *PatKaz II* 53; *RejPs* 144v; *MurzHist* D3; *HistRzym* 94v; Boże tyś nadzieiá moiá/ zaprzec fię ciebie tworęc y odkupiciela nie mogę *SkarŻyw* 402; *WerGość* 221; O ftworzycielu/ y odkupicielu moy/ Pánie Iezu Chryfte/ rácz poftáwić mękę/ krzyż y śmierć twoię/ między łádem twoim/ y dużá moiá. *LatHar* 653, 143, 153, 182, 294, 660; *SiebRozmysł* B2; *PowodPr* 17; *SkarKaz* 7a. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.]

»zbawiciel (a. wybawiciel), (a, i) odkupiciel« [szyk 22:10] (32): O Blogoławiony krolu [...] / zbawicielu ij odkupicielu grzéfnego czławieka [!]. *OpecŻyw* 153v; *BielŻywGlab nlb* 8; *SeklWyzn* 2, D; *SeklKat* D2, D3, E4, N3v, P; *KrowObr* C, 2v, 11v, 98, 151v, 242v; *RejPos* 21, 55, 63, [344]v; *RejPosWiecz*² 94v; *CzechRozm* 202; iż po Bogu iedynym nie mamy prócz tego Iezuła Chrištuá infzego y wybáwiela y odkupiciela *CzechEp* 289; *ArtKanc* L12; *LatHar* 238, 311, 341, 395, 400, 428, 637; *SiebRozmysł* B4 [2 r.]. [Ponadto w połączeniach szeregowych 10 r.]

α. O świętych i Matce Boskiej (złóśliwie ze stanowiska innowierców) (3) :

W połączeniach szeregowych (2): A batyż iuż/ iako wiele maćie/ tych Iednatzow/ przytzyńcow/ załthępcow/ rzetznikow/ zbáwieliow/ odkupicieliow/ y Bogow/ kthorzy nic nie są rozni od Kryštuá v was *KrowObr* 218v, 167v.

Wyrażenie: »odkupiciel świata« = *Matka Boska* (1): Syná Bożego/ Pána Iezu Kryfthá [...] przá fie: I ná to mieyfce pánnę Máryą tzińią y zbáwieliem y odkupicielem wzyłtkiego fwiátá *KrowObr* 151v.

Szereg: »i zbawiciel i odkupiciel« (1): *KrowObr* 151v cf Wyrażenie.

Synonimy: *wybawiciel, wyświebodziciel, zbawca, zbawiciel.*